

Досвід Республіки Корея – кейс для України

У розгляді всесвітньої історії становлення на світовій арені Республіки Корея є унікальним успішним кейсом для вивчення даного феномену як у закладах середньої, так і вищої освіти. Коли невелика і бідна на сировинні ресурси країна, переживши страшну громадянську війну, завдяки вдалим економічних реформ, зваженої політики Уряду, стала країною – високо розвинутим цифровим лідером з потужним технологічним експортом. Велику роль у цьому економічній ривку зіграли реформи південно-корейського генерала Пак Чон Хі, який прийшов до влади у 1961 р. після падіння режиму Лі Сен Мана. На той час річний ВВП Республіки Корея на душу населення складав приблизно 70 доларів США. Зауважимо, що всі економічні реформи, яким має завдячувати *«економічне диво на річці Хан»*, проводилися військовою елітою при тотальній диктатурі та жорсткій відповідальності виконавців за результати їх виконання.

Додамо, що до 1953 року (формального закінчення війни між Північчю та Півднем), Корея була цілісною країною зі своєю первинною самоідентичністю, культурою, мовою та економікою.

Після розгрому мілітаристської Японії у Другій Світовій війні та підписання нею усіх умов, які висувалися країнами-союзниками антигітлерівської коаліції на Потсдамській Конференції 1945 року, японський окупант відмовлявся від будь-яких територіальних посягань на Корейський півострів. Після цих подій уся територія Кореї перейшла до рук американської та радянської зон окупації. Саме тоді почала вирішуватися доля подальшого розвитку країни. Радянський Союз прагнув створити на умовно «звільнених» територіях потужного мілітаризованого союзника з комуністичною ідеологією, через що почався штучний поділ Кореї на Північ та Південь з обранням відповідних режимів, які підтримувалися країнами-лідерами того часу: Радянський Союз задовільнила кандидатура прибічника «вічного комунізму» Кім Ір Сена на пост Президента КНДР, через що США не маючи альтернативи, віддали перевагу Лі Син Ману для управління територіями південніше 38 паралелі.

Слід зазначити, що на початок Корейської війни у червні 1950 року, Південь на чолі з новобраним Президентом Лі Син Маном не був готовий до активних військових дій на відміну від Півночі, яка з 1946 року постійно накачувалась радянською зброєю та грошима. Сказане підтверджується історичним екскурсом до проведення найбільших військових операцій на Корейському півострові: *«Теджонська наступальна операція»* та *«Нактоганська операція»* КНДР. Того часу майже 95 % півострову було захоплено комуністами, а Лі Син Ман із залишками свого Уряду втік до єдиного міста, що контролювалося військами Півдня, – Пусану.

Тодішнє керівництво США разом з бойовими генералами, які пройшли Другу Світову війну в Тихоокеанському регіоні не могли споглядати на те, як

Корейський півострів захоплюється комуністами та поширюється там комуністична ідеологія. Вступивши у Корейську війну після резолюції ООН, США разом з армією корейського Півдня успішно провели *«Інчхонську десантну операцію»* та *«Другу Сеульську операцію армії ООН»* (звільнення м. Сеул), тим самим повністю розгромивши армію КНДР.

Але у другій фазі війни (після розгрому армії КНДР військами США та корейського Півдня) у бойові дії вступив комуністичний Китай, обравши сторону Півночі. Радянський Союз лише надавав військову підтримку в техніці Китаю та КНДР, своєю чергою радянські військові не приймали безпосередньої участі у бойових діях. Маючи колосальні втрати в живій силі у Другій світовій війні, СРСР на чолі з Й. Сталіним не хотів вступати у відкриту військову конфронтацію з колишніми союзниками антигітлерівської коаліції. Але основним стримуючим фактором для Й. Сталіна у Корейській війні було його розуміння, що США можуть застосувати проти Радянського Союзу атомну зброю: американці продемонстрували своє домінування всьому світові у 1945 році, скинувши атомні бомби на японські міста Хіросіму та Нагасаки. На що того часу гідної відповіді у Радянського Союзу не було.

Тим часом об'єднана Китайсько-Північно-Корейська армія маючи в арсеналі багато радянського озброєння та значну перевагу в живій силі, перейшла до реалізації *«Пхеньян-Хинамської операції»*, яка мала на меті відкинути війська союзників на південь Корейського півострову за 38 паралель та відвоювати столицю КНДР – Пхеньян. У ході кровопролитних боїв, арміям КНДР та Китаю вдалося завдати значних втрат військам США та Півдня, що вилилося в евакуацію американських солдат з міст Хамхин та Хиннам за 38 паралель. Завдяки успішній для комуністів *«Пхеньян-Хинамської операції»* та виходу їхньої армії на 38 паралель протягом наступних двох років Корейська війна зайшла у глухий кут. Протягом бойових дій 1951–1953 років лінія фронту майже не змінювалася, а війна набувала все більш позиційного характеру.

Небажання США втратити своїх солдатів у «чужій війні», смерть вождя Радянського Союзу Йосипа Сталіна, великі втрати у живій силі з боку об'єднаних армій КНР та КНДР разом із загальними втратами мирного населення на усьому Корейському півострові стали переломними моментами для найшвидшого підписання мирного договору між сторонами конфлікту. Водночас великі держави світу підштовхували Північ та Південь сідати за стіл перемовин для підписання мирного договору. І тільки прибічники Півдня прагнули продовжувати бойові дії до цілковитого знищення комуністів на Корейському півострові.

27 липня 1953 року відбулося формальне підписання договору про тимчасове перемир'я. Під час церемонії підписання тимчасового перемир'я, південнокорейський генерал Чжве Док Син не підписав договір, бо він вважав, що штучний поділ Корейського півострову на Північ та Південь призведе до більш інтенсивних бойових дій, що відтягне війну на майбутнє, а весь корейський народ стане жертвою комуністичної ідеології, яка пронизала уми неосвіченого та бідного населення півночі півострову. Звернемо увагу, що і досі не підписано офіційний мирний договір між КНДР та Республікою Корея; країни перебувають у формальному стані війни, по суті й у 2023 році.

Після корейської війни 1950–1953 рр., маючи неосвічене населення, розбиту війною інфраструктуру, відсутність промисловості, мінеральних ресурсів, доступу до дешевого капіталу, отримавши в пасиві розкрадений бюджет режимом диктатора Лі Син Мана та його прибічниками, перед новоствореною Республікою Корея постало питання про виживання.

Військовий переворот, який відбувся на початку 1960-х років та в подальшому процесі визначення курсу розвитку країни південнокорейська нація на чолі з Пак Чон Хі при підтримці військових еліт пішла на великі жертви і спромоглася трансформувати свою економічну модель та перетворитися за одне покоління з відсталої розбитою війною аграрної країни в гіганта технологічного розвитку з сучасною чітко вибудованою національною цифровою екосистемою.

Обравши експортоорієнтовану модель економічного розвитку з високододаною вартістю, вкладаючи значні інвестиції від західних партнерів та Японії в переробні сектори, Пак Чон Хі зробив ставку на освіту, інновації та технології. Звичайно, Пак Чон Хі пожертвував демократією, до речі сказати період його правління 1961–1979 рр. (до моменту його вбивства) вважався тотальною диктатурою, але саме відтоді було закладено фундамент майбутнього економічного дива для Республіки Корея. Результати реформ не змусили себе чекати. Так, за даними МВФ, ВВП на душу населення в Республіці Корея у 1970 р. був 280 дол. США, тоді як у 1992 р. цей показник сягнув 8 100 дол. США. При цьому загальний ВВП Республіки Корея у 1970 р. був 9 млрд. дол. США, а в 1992 р. – 355.5 млрд. дол. США. Отже, спостерігається вражаючий прогрес!

Починаючи з 1970-х рр. минулого століття, так званого *«періоду економічного дива на річці Хан»*, почали відбуватися перші прояви процесів транснаціоналізації в Республіці Корея, при чому активна участь країни в глобалізаційних процесах того часу та подальша її інтеграція в глобальне економічне середовище у поєднанні з фінансовою глобалізацією, зумовили швидкий доступ до ринків капіталу та обміну технологіями. Транснаціоналізація господарської діяльності в Республіці Корея призвела до небувалого рівня фінансово-торгівельної взаємозалежності з КНР, Японією та США, де конкуренція в середині країни між місцевими південнокорейськими ТНК та SMEs компаніями мотивує і дотепер їх розглядати світ як величезний цілісний ринок для збуту продукції.

Також уніфікація корейського фінансового законодавства з його подальшим пом'якшенням для транснаціонального бізнесу мало на меті привернути увагу закордонних корпорацій для того, щоб у них була мотивація відкривати свої філії в Республіці Корея. Саме тоді до економіки країни почали надходити перші прямі іноземні інвестиції до реального сектора, а відомі японські кейрецу й американські холдингові структури технологічного напрямку почали переносити до Республіки Корея частки свого виробництва, виходити на новий рівень співробітництва з місцевими компаніями. Заразом свого становлення набули всесвітньо відомі південнокорейські транснаціональні корпорації та фінансові організації: «Samsung», «Hyundai», «SK Group», «POSCO», «KEPCO», «LG», «Lotte», «Korean Air», «Industrial Bank of Korea», «Hanwha», «KB Financial Group» та ін.

Починаючи з 2000-х років, Уряд Республіки Корея під керівництвом Президента країни Кім Де Чжуна бере курс на цифровізацію секторів економіки, трансформуючи модель розвитку економіки країни та широко інтегруючи інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в основні її сектори (табл. 1). У результаті, використовуючи ІКТ Республіка Корея, отримала безпрецедентні конкурентні переваги на глобальних ринках, що забезпечило країні довгострокове економічне зростання.

Звичайно, без акценту на освіту та інновації країна ніколи не отримала б такого результату. Водночас, отримавши інноваційну цифрову технологію, її необхідно адаптувати до існуючих цифрових реалій, якими також потрібно управляти, – чим займаються кваліфіковані кадри у провідних технологічних інститутах-інкубаторах, як-от: Korea Institute of Science and Technology (KIST), Korea Advanced Institute of Science and Technology (KAIST).

Представлені дані на *таблиці 1* свідчать про те, що Республіка Корея досягла найвищого рівня свого розвитку, інтегруючи ІКТ від *первинного* до *четвертинного* сектору економіки. Тим часом *п'ятинний* сектор економіки (основа цифрової економіки) постійно розвивається та трансформується завдяки вдалій інтеграції ІКТ, що вийшло на новий рівень високопрофесійної діяльності – менеджменту ІКТ.

Таблиця 1

Модель розвитку економіки Республіки Корея у розрізі 1945–2022 рр.

Сектори економіки	←	Технології Індустрії 4:0	↔	Цифрова економіка	
•Первинний сектор: <i>видобувна промисловість;</i> <i>сільське господарство</i>	1945-1961	<i>Доповнена та віртуальна реальність;</i> <i>Супутниковий інтернет Starlink;</i> <i>Хмарні обчислення;</i> <i>Горизонтальні та вертикальні системи;</i> <i>Адаптивне виробництво;</i> <i>Промислові симуляційні моделі;</i> <i>3D друк;</i> <i>Штучний інтелект;</i> <i>Робототехніка;</i> <i>Інтернет 5G;</i> <i>Кіберфізичні системи;</i> <i>Кібербезпека;</i> <i>Промислові платформи Інтернету речей;</i> <i>Великі дані та аналітика</i>	Цифровізація та впровадження технологій Індустрії 4:0	•Первинний та вторинний сектори: <i>– промисловість 4:0 (промислові платформи інтернету речей);</i> <i>– SMART агро;</i> <i>– SMART будівництво</i>	
•Вторинний сектор: <i>переробна промисловість;</i> <i>будівництво</i>	1961-1971			•Третинний сектор: <i>комунальні послуги;</i> <i>фінансові послуги, торгівля;</i> <i>комунікації та транспорт;</i> <i>нерухомість;</i> <i>медичина та освіта;</i> <i>ІТ та державний сектор</i>	•Третинний сектор: <i>– SMART city: комунальні послуги, міський розвиток, транспорт, комунікації, муніципальне управління;</i> <i>– цифрові фінанси;</i> <i>– електронне урядування;</i> <i>– цифрова торгівля;</i> <i>– цифрова освіта та медицина;</i> <i>– ІКТ</i>
•Четвертинний сектор: <i>дослідження та розробки</i>	1980-2000			•Четвертинний сектор: <i>– НДДКР</i>	•П'ятинний сектор: <i>– менеджмент ІКТ</i>
•П'ятинний сектор <i>високопрофесійна діяльність</i>	2000-наш час				

Цифровий дизайн Республіки Корея створює відповідний брендинг для країни як успішного лідера у використанні новітніх інформаційно-

комунікаційних технологій (ІКТ) у різних сферах виробництва, ланцюгах поставок, торгівлі, фінансово-банківській справі, транзакціях, сфері послуг і має на меті економити час та заощадити гроші, полегшити роботу та життя звичайній людині.

Виокремимо, що Указом Президента Республіки Корея з 22 серпня 2017 р. було створено «Президентський Комітет з Четвертої промислової революції», який досліджує та координує важливі питання, що стосуються розвитку нових наук, штучного інтелекту та інших передових технологій із подальшою стратегією адаптації південнокорейського суспільства до них. Уряд країни окреслив стратегічні задачі щодо державної підтримки та інвестицій, які необхідні для майбутнього економічного зростання та утримання конкурентних позицій південнокорейськими ТНК та SMEs компаніями.

У післявоєнному відновленні України після російської агресії дуже важливим є залучення південнокорейських технологій та капіталу до вітчизняних секторів економіки. Український уряд має запропонувати південнокорейським партнерам свою підтримку в реалізації спільних проєктів у сферах інфраструктури, екології та енергетики: побудова лікарень, Smart парковок, заводів Biogas та Biomas, автомобільних доріг, сонячних електростанцій, сміттєпереробних заводів; залучення цифрових технологій до сфер господарської діяльності.

Особливу увагу необхідно приділити реалізації проєктів у сфері енергетики, бо успішне їх виконання забезпечить енергонезалежність України від країни агресора на довгі роки. До таких проєктів можна віднести: побудова в Чорноморському басейні України газових терміналів, нафтопереробних заводів, розумних електромереж по всій території нашої країни. Успішна реалізація таких проєктів стане неабияким поштовхом для розвитку української економіки.

Використовуючи усі можливі інструменти влади, задля виходу на високий рівень співробітництва у сферах економіки, культури та освіти між Республікою Корея та Україною, Уряд України має зробити такі кроки:

- поглиблювати міждержавний зв'язок між країнами в сфері інвестицій;
- посилювати міжуніверситетські зв'язки;
- запрошувати корейських фахівців з наукової сфери та залучати їхній досвід в освітні процеси нашої країни;
- надавати в освітніх закладах аналітичну інформацію про Республіку Корея для глибокого пізнання східної країни школярами та студентами;
- поширювати південнокорейську історію, культуру, музику, етикет в освітніх закладах України.

На глибоке переконання, потрібно презентувати корейське «економічне диво» у вітчизняних освітніх закладах: школах, коледжах, університетах. На часі актуальним є ознайомлення української молоді з яскравим «кейсом» вдалої реалізації південнокорейського «економічного дива» у сучасній новітній історії, коли країна розбита громадянською війною, колоніальним японським минулим, не маючи ніякого соціального забезпечення, з відсталого аграрної економіки трансформувалася в могутній політичний суб'єкт та увійшла за результатами 2022 року до списку Топ-15 найбільших економік світу.